

De "legale"



og de "illegale"



Kære alle

På min vej hjem fra Kosovo fulgtes jeg i en lille uges tid med nogle af de mange fordrevne mennesker på deres vej frem til Europa. Millioner af mennesker er på flugt fra Islamisk stat i Syrien og Irak og fra Assad-styret. Andre er på flugt fra overgreb og ufred i Afghanistan og andre steder.

Mennesker som dig og mig. Nogle har ingen penge. Nogle har lidt. Og nogle har mange. Men fælles for dem alle er, at de ikke "kun" er ofre for krig. EU-staterne har skabt en ny verdensorden: de "legale" og de "illegale". De lovlige og de ulovlige (eksistenser), oversat til dansk.

Ind imellem møder de "illegale" en godgørende sjæl. Men ikke kun. De "illegale" lænses for penge overalt på deres vej op igennem Europa. Penge, der kunne bruges til at genetablere en tilværelse i et sikkert land, går i høj grad til småkriminelle og til mafiaen (de legale).

Mona Ljungberg

ikke gasset i Europa. Men med lukkede grænser tvinger vi dem ud på farefulde vandringer gennem ørken, hvor mange af dem dør. Med lukkede grænser tvinger vi dem ud i farlige små både på havene. Middelhavet er blevet en flygtninges massegrav. – Og hvor mange dør mon af sult og kulde og sygdomme som følge af de hårde kår i de intermistiske camps, der opstår i parker og på parkeringspladser på vejen igennem Europa. Hvor mange bliver ofre for mafia og røvere og korrupte politifolk, de såkaldte "legals".

Min rejsedagbog slutter i byen Krakow. Jeg tog ikke ud til Auschwitz. Jeg har været der før og 1 gang var nok. Det værste (og måske også det bedste), der skete for mig, da jeg besøgte Auschwitz dengang, var at masserne ophørte med at være masser. Millioner af myrdede blev til millioner af

enkelte personligheder, der trådte frem med forsøg på selvopholdelsesdrift og et liv, også i Auschwitz. Uanset livet i lejren for manges vedkommende blev meget kort, og for alle frygteligt hårdt.

Og hermed er jeg kommet til min afsluttende pointe: min hjemrejse i følgeskab med nogle af de mange mennesker på flugt ind i Europa foretog jeg for at forsøge at vise et andet billede end masserne. For at vise at masserne er millioner af enkelte personligheder: mænd, kvinder og børn med forsøg på selvopholdelsesdrift, og et liv, som de forsøger at leve og overleve, som dig og mig. Jeg håber, at jeg har kunnet give et billede af de flygtende mennesker, og at det kan være et bidrag til at rejse et folkekrav om, at alle mennesker skal være "legals" eller lovlige, som legals betyder på dansk.

hjælp

I skrivende stund er vinteren ved at indtage Balkan. Mange mennesker på flugt kommer til at dø af kulde, hvis de ikke får hjælp.

Vi planlægger at sende et par stykker af sted med tøj og indkøb til mad. Vi kan ikke hjælpe alle, men vi forsøger at hjælpe så mange som muligt og har brug for bidrag. Bidrag til vores hjælpearbejde:

konto 8401 103 8399 - mobilepay: 2883 1318

“We found some illegals”

Hjemrejsedagbog 3. august 2015

Man kan vel knap kalde det for en by. Der er en togperron, og ved siden af perronen er et hus, og hvis det havde været texas og ikke Makedonien, ville man have kaldt stedet for en prærie. Her er støvet. Tørt. Ulideligt varmt og øde. Men ikke helt mennesketomt, selv om man ikke kan se dem.

Bag stationen er solsvedne marker med træer og buske. Længere væk endnu bag markerne står nogle huse langs en grusvej. Husene på prærien. ...

Indtil for nylig skete her ikke det store. Toge ankom og toge afgik. To til tre gange dagligt. Få mennesker stod af og få stod på. Men sådan er det ikke mere.

Nu ankommer togene stuvende fyldte med mennesker på flugt. Dagligt og ved hver ankomst. Mænd, kvinder og børn, der har kørt i timevis proppet sammen i heden og på bænkene i togvogne fra en tid, der var engang.

Inden påstigningen langt herfra har togets mange passagerer gået. I dage. I uger. Nogle i må-



neder og i år. Mænd kvinder og børn.

Andre nåede aldrig toget. De blev kørt ned af et tog i nattens mørke, da de gik langs skinnerne: mænd, kvinder og børn. Ingen ved hvor tit det sker. Kun at det sker.

“We found some illegals”

Grænsen mellem Makedonien og Serbien

De myldrer ud af toget. På få øjeblikke er de mange mennesker som sunket i jorden. Forsvundet ind over marken og om bag buske og træer. Efter et par minutter ser alt øde ud som før.



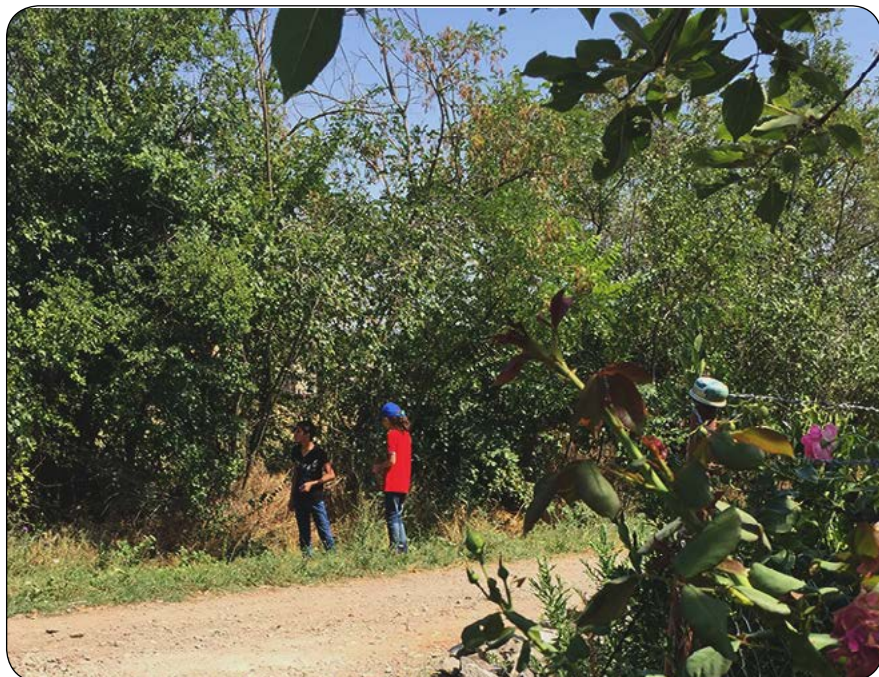
Jeg skrår over marken og når frem til en lille klynge huse her ude i ødemarken. To mørkhårede mænd kommer ud fra et af dem. Og lidt efter endnu en mand. Jeg går hen til huset. Inde i haven står nogle kvinder og mænd, tydeligvis fremmede her på egnen. På modsatte side af vejen plukker nogle børn blomster fra et træ. De pjatter. Børnene er heller ikke herfra.

Mændene står med store fyldte vandflasker. De er på vej væk. De forsvinder hen over marker og hen bag nogle buske. Men her er flygtningene ikke længere svære at få øje på. De sidder i klynger rundt omkring på marken bag buske og træer. De sidder på papstykker og på den bare jord og enkelte på tæpper:

mænd, kvinder og børn. Husets ejer kommer hen til mig ved lågen. Og hans nabo, en stor højtråbende mand: "Hvad vil du spørger de på makedonsk.

"Jeg er fra en humanitær organisation og er kommet for at tale med flygtningene og se hvem de er? Og hvordan de klarer sig under flugten. Er der nogen, der hjælper dem?"

Husejerens nabo slår en skraldlatter op. "De er alle sammen islamisk stat" siger han "og de har penge nok". "Vidi vidi" (se, se). Han peger på et par mænd på vej op mod huset. Mændene trækker Euro-mønter op af lommen. Jeg betragter mændene, der nærmer sig.



Mændenes påklædning og opførsel er ikke ligefrem udpræget islamiske stats. Heller ikke kvinderne rundt omkring på marken. Nogle bærer tørklæde. Andre gør ikke. Men alle har alt for meget tøj på i sommerheden.

Når man er blevet reduceret fra menneske til "illegal" som de er, skal man hurtigt kunne komme væk og kan ikke bære rundt på kufferter og tasker. Bagagen må bæres på kroppen i form af mange lag tøj. Også i 44 graders varme.

"Jeg hjælper dem", siger husets ejer henvendt mod mig, og rækker mændene de sodavand og vand, de er kommet for at købe. "Jeg har ikke plads til alle, men kvinder og børn sover indenfor på skift". De kan få en seng for 4 euro og for 2 euro et bad".

Husets ejer misforstår mit blik, som han åbenbart opfatter bebrejgende. Det er det ikke. Jeg kan godt forstå han tager lidt for sine tjenester. Der skal betales for tøjvask, el og gøres rent. *"Jeg er nødt til at tage lidt for*

det siger han og kikker væk, og i næste øjeblik siger han den bemærkning, der får mig til at tvivle på, om hans pris er lidt mere end de 3 – 4 euro han nævnte. *"De har jo penge nok"*, siger han.

En bil dukker op og standser ved nabohuset. Kasser med sodavand og vand læsses ud af bagagerummet. Mænd kommer over marken og stimler sammen om bilens ejer, der trækker en æske simkort til mobiltelefoner frem. Simkortene sælges for 10 euro stykket (og er købt for 3 euro inde i byens kiosk).

Han spørger om jeg også vil købe og ser min forargelse.

"Jamen, de skal jo hentes i byen og penge til benzin" svarer han – *"og de har jo masser af penge"...*

Den lille grænseby, hvor der ellers sjældent viser sig et fremmed øje har fået sig et rigt handelsliv og dens få indbyggere en god indtægtskilde i de mange forbigående flygtninge. Med få undtagelser tjener alle på flygtningene på deres vej til et sikkert land. Mange driver rovdrift på dem. En ting er sikkert: Mennesker på flugt fra krig og mord er blevet en god forretning også for mange andre end menneskesmuglere.

Moralen druknes i tesoerne "de har jo masser af penge" og "de er alle sammen islamisk stat".



Men de udenlandske mennesker her på stedet er tydeligvis alle på flugt fra krigene i Syrien og i Irak. Og mennesker på flugt fra krig får i vores verdensorden stempellet "illegale", og det er blevet legalt at rippe dem for kontanter i deres søgen efter sikkerhed.

“We found some illegals”

Grænsen mellem Makedonien og Serbien
(hjemrejsedagbog den 3. august)



Jeg hører et barn pludre. En gruppe kvinder og børn sidder i ly af en busk. Jeg går hen, jeg vil gerne snakke med dem, høre om, hvor længe de har været på vej, og deres næste planer. Kun få taler engelsk.

En kvinde spørger mig, om det er noget med penge. Jeg ryster på hovedet, smiler og siger "no,

don't pay". Det forstår hun, og ser lettet ud. Jeg fortæller, hvem jeg er og hvorfor jeg er her. Hun fortæller, de er fra Syrien.

En gruppe på 8 – 10 mænd kommer hen og udveksler nogle ord på arabisk med kvinderne. Jeg bliver vist godkendt. En af mændene taler engelsk og fortæller, de forsøgte at komme over

grænsen til Serbien i går, men ikke fik lov. Han siger, politiet har sagt, de skal komme til grænsen i aften kl 21, så vil de blive lukket ind.

Han spørger mig, om det mon er bedre, hvis de deler sig op, om det så ikke er lettere at komme over grænsen.

Jeg ringer til "Lenche" en makedonsk kvinde i området, der er helt igennem uegennyttig og hjælper flygtningene. Hun fortæller mig; *"Sig til dem, de skal holde sig sammen, ellers bliver de alt for sårbare over for mafiaen her"*.

Jeg siger til mændene som Lenche har givet mig besked på *"bliv sammen"*.

De ser bekymrede ud og spørger, hvilke våben mafiaen bruger: *"bruger de knive? Guns?"* – og for at være ærlig, ved jeg det ikke.

De bruger vist lidt af hvert. Og imens jeg svarer, erindrer jeg mig, at makedonsk politi er en del af omtalte mafia og får en hul fornemmelse i maven. Hvad skal der ske ved grænsen kl. 21 i aften? Bliver de lukket over til Serbien? Eller skal de først have tæsk og frarøves deres penge?

Jeg siger til husejeren, der lejer værelser og badeværelse ud, at jeg overvejer at blive til kl. 21 og følges med flygtningene over grænsen.

Han får et frygtsomt blik i øjnene og fraråder mig. Hans reaktion virker meget ærlig. *"Gør det ikke"* siger han. *"Du risikerer politiet arresterer dig og beskylder dig for at smugle flygtninge"*. Han fortæller politiet, har været hos ham og truet, fordi han hjælper muslimer og lukker dem ind i sit hus.

Jeg ræsonnerer. Husejeren har ret. Retstilstandene i Makedonien er præget af korrupsion og politiets magt og humør. Jeg risikerer at blive arresteret og at havne i et makedonsk fængsel uden retssag på ubestemt tid, hvis jeg går til grænsen med flygtningene kl. 21.

Det er eftermiddag, der er kun en kilometer til grænsen. *"Jeg vil godt køre dig for 20 euro"* råber manden fra før med simkortene. 20 euro er 18 euro i overpris. Det er ikke kun flygtninge, der lænses. Konstant. Jeg takker nej til kørsel. Grænsen er ikke længere væk, end at den kan ses fra stedet, hvor vi står. Der er ikke længere end jeg kan gå til Serbien.



De mange flygtninge skal gennem Makedonien for at komme til et af de velhavende EU-lande. Makedonien er gennemsyret af korrupsion og folk er fattige.

Imens er præsidenten i gang med at omdanne hovedstaden til et palads med utallige

statuer og fontainer. Men der er ikke meget palads over almindelige menneskers boliger og småværksteder og dagligdag. Nogle makedonier giver til flygtninge. Flere tjener på dem. Nogle tjener rigtig meget.

“We found some illegals”

På den serbiske side af grænsen
(hjemrejsedagbog den 4. august)

Det ligner en Roskildefestival uden fest. Folk sidder og ligger på jorden på papstykker og de heldige et tæppe. Mænd. Kvinder. Børn. Jeg er nået til Serbien, landsbyen ”Presevo” som også er opsamlingscamp for flygtninge cirka 20 kilometer fra grænseovergangen til Makedonien.

Jeg har haft en tiltrængt nattesøvn på et hotel. Det har vist de færreste af flygtningene. Mange er kommet hertil i tog og bus og har sovet på jorden. De ser slidte og trætte ud: mænd, kvinder og børn.

Ved indgangen til lejren er kø og folk stimler sammen og presser på. 2000 er ankommet til morgen, får jeg oplyst af en lokal kioskejer.

”Go back” . ”one by one” råber en serbisk politimand indenfor stakittet til de mange udenfor, som næppe forstår engelsk og har stimlet sammen og maser for at komme frem. Det er her ved denne lejr, flygtningene kan få en passerseddel, der giver dem ret



til at opholde sig i Serbien i de næste tre dage. Et vigtigt stykke papir, for at undgå arrestation på den videre vej mod nord og grænsen til et eu-land.

Egentlig tillader Serbien flygtningene at søge asyl i Serbien, men stort set ingen vil. Serbien har stadig et dårligt ry for forfølgelse af muslimer og mangel på sikkerhed.

Jeg har en aftale med en lokal frivillig, men han er forsinket. Det gør mig egentlig ikke noget. Så har jeg fred og ro til at sidde på den lokale cafe med fri udsigt

til både camp og kø, og til at gå lidt rundt og danne mine egne indtryk. Bydelen er til at overskue. Der er kun en vej. Den som jeg og campen befinder sig på. Foruden et par kiosker, en cafe og minsandten også et hotel med en grillbar.

Efter hvad jeg ser, opfører serbisk politi i campen sig ordentligt. Omstændighederne er også en prøvelse for dem. De er alt for få til alle de mange, der står og banker på, og campen er alt for lille. Kvinder og børn kan komme ind og få et bad og et lægetjek og en overnatning. Også nogle af mændene.

Men udenfor campen sidder også kvinder og børn op ad en mur og sover. Byen har ikke kapacitet til de mange flygtninge. Et barn råber inde fra campen til sin far udenfor. Hans far kommer hen med noget og betjenten lader ham passere.

Enkelte af betjentene er skrappe og håndhæver reglerne fuldt ud, men de fleste (det jeg ser) forsøger at få det hele til at glide på bedste vis for alle parter.



Her i Presevo er flygtningene også fra andre lande end Syrien og Irak. Her er mange nationaliteter samlet. Den store tilstrømning (i de seneste måneder tusind om dagen, i første uge af august fordoblet til 2000 dagligt) har både sine ulemper og fordele for byens indbyggere.

"De er fra islamisk stat". "De er snavsede og de sviner" siger kioskmændene til mig.

“We found some illegals”

På den serbiske side af grænsen
(hjemrejsedagbog den 4. august)

“De er fra islamisk stat”. “De er snavsede og de sviner” gentager kioskmanden, imens han lader min telefon op og nikker ud mod vrimlen og venligt rækker varer ud (uden overpris) til de mange hænder, der kommer for at købe sodavand, is, cigaretter og simkort.

På caféen ti meter derfra har sat sig en lille gruppe kvinder, der før sad op af en mur og sov. En ung kvinde i gruppen ringer til nogen, og bryder pludselig grædende sammen. Det er tydeligt, at de andre i gruppen forsøger at foretage opkald, og kvinden igen, men ingen får svar. Hun er utrøstelig. Hele gruppen ser råd vilde ud og ringer igen og igen. Forgæves. Rejser sig og går rundt og ringer og udveksler blikke.

Den unge kvinde er opløst i fortvivelse. Min fantasi har ingen grænser: er hendes mand mon blevet væk? Hendes børn? Hvorfor sidder de her og sover op ad muren og er ikke inde i campen eller kommet videre fra dette hul af en by?

Jeg kan ikke forstå, hvad de taler om, og de heller ikke mig. Det vil sandsynligvis kun gøre pinen værre at forsøge at spørge. Og hvad der end er sket kan ingen trøste kvinden i hendes sorg. Det kan åbenlyst kun et svar i den anden ende af røret.

Som kioskmanden siger, er flygtningene snavsede. Undtaget er dem, der kommer ud fra campen og lige har fået et bad. Men det er jo ikke alle, der nyder den luksus at få tilbudt et bad. Og i 40 graders varme går der ikke mange minutter efter badet førend man er svedig og klistret igen. Det er også rigtigt, de sviner. Der er affald alle vegne. Men hvor skal man gøre af skraldet, når der ikke er nogen affaldscontainere. Der er ingen andre steder at smide affaldet end på vejen.

Måske er her et par stykker islamiskstat?, Det er ikke til at vide.

”Joh”, siger kioskmanden: “albanerne er muslimer og taler sammen og hjælper islamisterne”. Jeg kommer til at smile, for som for at understrege kioskmandens ord, dukker i samme øjeblik no

get der ligner en vildmand op og henvender sig til kioskmanden. Manden er en stolt kriger og forsøger ikke at skjule på hvilken side, iført militært kamptøj og en måtte af et skæg.

Kioskmanden kikker på mig med sigende øjne, og overser, at krigeren er cirka 1 blandt de mange tusind mennesker på flugt. Jeg er desuden ikke i tvivl om, at den mand skal serbisk politi, mafia eller hooligans nok sørge for ikke når ret meget længere end her til byen Presevo.

Jeg spørger kioskmanden til forretningslivet, og bemærker flygtningene ser ud til og at være en god indtægtskilde.

“De har masser af penge og alle sammen iphones som din, vidi” (se), siger kioskmanden. “De får penge sendt via Western Union, Jeg så selv, en af dem hævede 20.000 euro og delte 100-euro-sedler ud til alle mændene. De er alle islamisk stat”.

Jeg forsøger at forklare, at der er meget at spare i gebyr, hvis en person hæver til dem alle, i ste-



det for at få overført enkeltvis. Jeg opgiver at forklare, at penge ne sendt via Western Union ikke siger noget om afsenderen, men er en bydende nødvendighed. Flygtningene kan lige så lidt som os andre rejse rundt med hele formuen og er nødt til at få tanket op ind imellem undervejs.

Flygtningene er i konstant fare for at blive frarøvet deres værdier af småkriminelle, mafiaen og korrupte betjente.

“We found some illegals”

På den serbiske side af grænsen
(hjemrejsedagbog den 4. august)



Busserne

Ved siden af det lille hotel holder store turistbusser. Når en bus er fyldt op, kører den af sted nord på til Beograd, Serbiens hovedstad, syv timers buskørsel herfra campen.

Henad aften tager jeg med i en af busserne, stuvende fyldt med mænd, kvinder og børn på flugt fra krig og mord og fra Islamisk Stat og Assads styre i Syrien og fra det Shia-muslimske styre i Irak. Nogle børn sidder på skødet af en forælder. Ikke alle har haft råd til at købe et selvstændigt sæde til barnet.

Selv sidder jeg ved siden af en mand fra Syrien, fortæller han mig. På sæderne over for sidder hans søster og hans lille søn på

fire år. De tre håber at nå frem til Norge. *“Min kone og min datter er der allerede”* fortæller han. *“De har været der i to uger”*. –

Der er større chance for, at nogen når frem og nogen i familiens overlevelse, hvis de splitter sig under flugten.

Et par få andre taler engelsk. Flere af dem fortæller om lande, de gerne vil til. Ingen af dem taler om Danmark. Grunden er næppe, at de har hørt om Støjbergs annoncekampagne eller for den sags skyld andre annoncer. Annoncer har ikke højest prioritet i deres tilværelse pt. Det handler om at overleve fra dag til dag, fra time til time oftest, undgå både mafiaen og småkriminelle

og lige nu i bussen om at komme ud af Serbien inden visaet udløber om tre dage og ind i et EU-land.

Buschaufføren er venlig, faktisk er de tre. En serber og to albanere. Det er serberen, der kører. *“Husk at sig i Danmark, vi er venlige mod flygtninge i Serbien” siger han, “og se vi er gode venner både serbere og albanere”.*

De kikker alle tre på hinanden og nikker samtykkende. De tre chauffører i bussen her er i hvert fald gode venner og sørger for at alle komme trygt og sikkert frem. De her tre er ihvertfald venlige over for flygtningene i bussen og over for mig. Jeg kommer i tanke om, at jeg aldrig har

kørt med en serbisk buschauffør, der opførte sig som et dumt svin. Heller ikke med en bosnisk for den sags skyld (Jeg har igennem årene rejst Serbien og Bosnien tyndt i langtursbusser). De har omsorg for deres passagerer. Det er den lille venlige bemærkning. Sædet oppe ved chaufføren til en utilpas mor og hendes barn eller en ældre. Her kunne Eurolines buschauffører lære en hel del, strejfer en tanke mig.

– Og at børnene i bussen klarer turen med mærkværdig stilhed. Et enkelt klynk tysses hurtigt ned. Børnene i bussen er hårdt prøvede små mennesker på flugt for livet. Og børnene ved det.

Vi ankommer til Beograd kl. 3 om natten.

“We found some illegals”

Busholdepladsen, Beograd kl. 3 om natten.

Folk sidder og ligger i parken ved busstationen. På bænge og på jorden på papstykker og de heldige har et tæppe. På en parkeringsplads ligger folk på asfalten: mænd, kvinder og børn. Som en masse mennesker rundt i Europa beskylder for at være Islamisk Stat og i bedste fald bekvemme-

lighedsflygtninge. Der er intet bekvemmeligt her.

Natten i nat føles kølig i Beograd i forhold til de meget høje temperaturer i syd. Ikke fordi det er koldt. Men når temperaturen pludselig daler fra 44 grader til 27 så føles det køligt. Især når man



ligger stille og det er nat. En kvinde har tydeligt svært ved at sove, fordi hun fryser og forsøger at vikle sine tæer ind i det tæppe, hun ligger på.

Jeg er glad for, at jeg har slæbt rundt på en taske med tæpper under hele min rejse. På trods af heden. Jeg har oplevet, hvordan temperaturen nogle gange pludselig kan svinge også på Balkan. Jeg tilbyder kvinden et tæppe. Hun svøber det omgående om fødderne.

På en bænk sidder en mor med sit sovende spædbarn på skødet. Hun har ingen trøje eller tæppe. Det har været for varmt at bære rundt på. Kvinden rækker med et taknemmeligt blik ud efter tæppet, jeg tilbyder, og svøber det hurtigt om sit lille barn.

Jeg vil ikke sove i en park og er desperat efter noget søvn. Jeg kender Beograd og går op af smågaderne for at finde et hotel.

Nogle af flygtningene fra bussen har penge til hotel og følger med,

fordi jeg er stedkendt. Desværre er alle 2 og 3-stjernede hoteller allerede optaget. På et hotel i en sidegade er der to værelser fri. Det er naturligt at lade det gå til et par flygtningefamilier først. (Resten kommer vist til at sove i parken).

For mit eget vedkommende ender jeg på et femstjernet hotel, selvom det gør ondt i visakortet og i min sjæl, at skulle betale 700 kr for en kort overnatning. Klokken er efterhånden blevet fire morgen og hvis jeg vil have morgenmad, skal jeg være nede i buffetten senest halvti. Det vil jeg.

Det er få timer, jeg når at nyde min nødtvungne luksusseng. Men jeg falder i søvn med bevidstheden om, at jeg er et af verdens heldigste mennesker, der får lov til at falde i søvn i en rigtig seng og vågne op til morgenmad. Ikke fordi jeg har gjort mig mere fortjent til det, end de mennesker, der ligger i parken. Hverken de eller jeg har bestemt, hvor vi blev født.

”We found some illegals”

Rejsedagbog, den 5. august 2015

Grænsen mellem Serbien og Ungarn



Det er morgen i Beograd. Jeg møder ned til en stor veldækket morgenbuffet med alt hvad hjertet kan begære af god og nærende mad. I hotellets restaurant sidder mange udenlandske gæster. Velhavende. Tydeligt at se. Og tydeligt at se, at ingen af disse velhavende er flygtninge eller ”illegals”.

Jeg checker ud og går gennem Beograds gader. Flygtningene er koncentreret i området omkring bus og togstation. Tusinder. Jeg kan vælge senere på dagen at følges med nogle af dem i en bus til en opsamlingscamp ved byen Subotica tæt på den ungariske grænse.

Jeg vælger i stedet at tage et nattog til Ungarn. I en stegende sovekupé ligger jeg og fem andre rejsende i køjerne. På grænsen mellem Serbien og

Ungarn har vi vist vores pas. Vi er ikke ”illegals”. Vi har rakt passet ud med søvndrukken automatik. Er blevet lyst ind i ansigtet med en skarp lygte og bedt om at åbne øjnene, og har gjort som der blev sagt. Hvad mere vil de have.

”We found some illegals” kommer en politimand tilbage råbende og knalder døren op og lyser rundt i vores kupé med sin skarpe lygte og ned i mit ansigt, der er så uheldigt at være tættest på. ”We found some illegals” – Hans stemme lyder helt glad. På engelsk gentager han råbende ind i kupeen. ”Er der nogen illegals her”.

”Ooh” klapper han i, da han får øje på seks søvndrukne menneskers rygsække og kufferter udfyldte den smule bagageplads der er over køjerne og på gulvet.

Hans ansigtsudtryk ser fåret ud. Eller også er det noget, jeg halvt i søvne forestiller mig, det gør, da selv han må erkende, at her inde kan umuligt hverken være flere legale eller nogen "illegals".

Jeg mander mig op til at vågne og kikker ud af vinduet på perronen. På skiltet står "Subotica". I nat på perronen i Subotica står to mørkhårede mænd med udtryksløse ansigter og kroppene lidt ludende. To mænd, der ikke længere betragtes som mænd. Ikke som flygtninge! Ikke som asylsøgere. Ikke som mennesker – men som "illegals" eller "Ulovlige" som illegal betyder på dansk. Deres tilstedeværelse er ulovlig. Deres liv er ulovligt. De er "illegals".

I flere dage har jeg fulgt mænd, kvinder og børn, der i systemet intet er andet end "illegals" på deres vej fra Makedonien og op gennem Serbien. Set dem ligge på jorden i parker og under stilladser for at finde lidt læ. Fulgtes med nogle af dem i overfyldte busser, der bringer dem nærmere til drømmemålet : igen at blive "legals", som de var indtil

en krig kom og smadrede deres tilværelse og gjorde dem til "illegals" i dagens verdensorden.

I natten kikker jeg på de to mænd på perronen og tænker, hvad skal der ske? Det tænker de vel også selv. Eller har de mon forsøgt sig før og kender rutinen? Får de mon bank? Eller skal de betale? Blev de taget, fordi de ikke kan betale? Hvorfor blev de stoppet på den serbiske side af grænsen, når Serbien gerne vil af med flygtningene til Ungarn? Spørgsmålene kværner.

Jeg har lyst til at stå op og gå ud sige jeg vil følge med de to mænd. Men jeg tør ikke. Jeg er bange for at blive arresteret og beskyldt for menneskesmugling og sat i fængsel. Jeg er ikke bange for anklagen. Den ville jeg være stolt af. Men jeg er bange for forholdene i et serbisk fængsel, hvor jeg heller ikke vil kunne gøre flygtninge nogen gavn. Jeg ræsonnerer, lukker øjnene og forsøger at sove videre. Men kan ikke. Ordet "illegals" kværner i mit hoved og får mig til at føle det som om jeg skal kaste op.

Møde med Fortidens og Nutidens illegals

Krakow den 7. august

Jeg ved ikke, hvad der ske-
te med de to mænd, der
blev taget af serbisk politi
på grænsen til Ungarn og
frygter det værste og håber
det bedste. Om morgenen
ankom jeg selv til Buda-
pest, Ungarns hovedstad,
og tog om aftenen videre
med nattog til Krakow i
Polen.

Vejen hjem til Danmark
gennem Krakow valgte jeg
ikke, fordi man i omegnen
kan finde de yderste konse-
kvenser af at gøre menne-
sker og hele folkeslag til "ille-
gals" eller ulovlige, som illegal
betyder på dansk. Turen over
Krakow var bare den billigste vej
hjem fra en lang og i vores for-
eningsregi (lidt omkostningsfuld)
rejse først til udviste familier i
Kosovo og siden med dagens
flygtninge gennem Makedonien
og Serbien.

– Men når det nu skulle være
den billigste billet hjem, er Kra-
kow et meget passende sted at
runde denne rejsedagbog af.



En times kørsel fra Krakow ligger
den berygtede udryddelseslejr
Auschwitz. Eller det er mere
rigtigt at skrive "udryddelsesby".
Auschwitz var en by med 40 lejr.

To af disse lejre er bevaret for at
tjene eftertiden til advarsel, om
hvor galt det kan gå, når man
reducerer mennesker til at være
"ulovlige" – illegals.

I Auschwitz lå gaskamrene, hvor
millioner af datidens "illegals"

(jøder, romaer, sindslidende, nazi-modstandere, flygtninge) blev transporteret til og henrettet. Men vi ved godt i dag, der også lå andre lejre rundt omkring i Polen og Tyskland, Slovakiet, Kroatien m.fl. Lejrene med gaskamre anses som udryddelseslejre, men lejrene uden gaskamre, KZ-lejrene fungerede i praksis også som udryddelseslejre. Datidens "illegals", der ikke blev gasset, skudt eller tævet ihjel i udryddelseslejre, døde i hobetal af sult og sygdomme de pådrog sig under de rædselsfulde forhold i andre dødslejre. I praksis var Auschwitz et udryddelsessystem af lejre spredt ud over central- og øst-europæiske lande, især Polen.

I modsætning til det nazistiske rige var der en del europæiske stater, der ikke betragtede deres egne statsborgere (danske jøder eksempelvis) som "illegals" og ikke ønskede at udlevere dem til nazisterne. Også andre lande end Danmark forsøgte at beskytte deres egne statsborgere, jøder eller ej. De fleste vidste nok, der foregik et og andet, der ikke skulle foregå med nazisternes såkaldte "illegals", der blev hentet og deporteret.

Anderledes forholdt det sig med flygtningene. Masser af jøder,

romaer, politiske modstandere af nazisterne forsøgte at flygte til ikke besatte lande og redde livet. De blev sendt retur til Tyskland og Polen. (Også Danmark afviste og udviste flygtninge i 1930'erne).

Jeg ønsker på ingen måde at fritage Hitler og nazister for ansvar, men jeg kan heller ikke fritage de europæiske stater, der nægtede at tage imod de fordrevne og flygtende fra Tyskland for et medansvar. For de stater fratog som Hitler de flygtende mennesker, deres status som menneske og reducerede dem til "illegals", "ulovlige", som illegals betyder på dansk.

I Danmark og mange andre lande taler vi om frygten for folkemasserne. Det er blevet tabu at tale om sin frygt for gentagelsen af folkedrabene under 2. verdenskrig og de europæiske landes ansvar for at forhindre gentagelsen. Men jeg er bange. Og det ved jeg mange andre er og som jeg føler sig i en gentagelsesproces. Flygtningene i dag kommer fra lande udenfor Europa. Men det bliver tragedien og folkedrabet og ansvaret da ikke mindre af.

Mennesker på flugt i dag bliver